

Kulttuurintutkimus ja luonto

Antti Teittinen

Ajankohtaisuus uutisvirrassa on hämmentävää. Juonellinen kerronta alkaa, kun tapahtuu jotain tärkeää, mutta kerronta jatkuu vain aikansa. Kun kerronnan juonellisuus muuttuukin monimutkaisemmaksi tai vaikeasti hallittavaksi, tai uusia helpommin uutisoitavia teemoja pulpahtaa esiin, loppahtaa aiheen uutisointi. Tietynlaisia kestoaiheita, vaikkakin vaihtelevia ovat sotatoimet, ympäristötuhot, ilmastonmuutos ja luonnonkatastrofit. Viimeisimpänä Australian ja Brasilian metsäpalot sekä Koronavirus. Uutisointi näistä on ensisijaisesti informaatiota kyseisistä aiheista ja sen jälkeen pyritään valottamaan aiheiden yhteiskunnallisia ja kulttuurisia merkityksiä, jos uutisoinnin portinvartijat pitävät niitä uutisoinnin arvoisina.

Nyt kuitenkin voimme havaita poikkeuksen edellä kuvatussa uutisvirrassa. Koronaviruksen tartuntaprevalenssin ja lääketieteellisen tiedon ohella on alettu tehokkaasti uutisoida yhteiskunnallisista ja kulttuurisista seurannaisvaikutuksista. Juuri tätä pääkirjoitusta kirjoittaessani kuulin urheiluuutisista, että naisten jääkiekon maailmanmestaruuskisat on peruttu. Urheilutapahtumia onkin peruttu tai niitä on pidetty tyhjille katsomoille, kuten perinteisissä Holmenkollenin hiihtokisoissa. Myös useat Euroopan messutapahtumat on peruttu ja uusia peruutuksia suurista yleisötapahtumista uutisoidaan päivittäin.

Nämä tilanteet kertovat toisaalta tarpeesta muuttaa ihmisten toimintatapoja ja toisaalta kulttuurisista muutoksista nykyisessä todellisuudessa. Jo 12 vuotta sitten julkaistiin Suomessa Jonna Berghällin ja Minna Pesun raportti Ilmastonmuutos ja kulttuuriympäristö: tunnistetut vaikutukset ja haasteet Suomessa, jossa pyrittiin ennakoimaan muiden muassa lämpenevät talvet ja kosteuden lisääntymisen

vaikutukset kulttuuriperinnekohteisiin. Kaikkiaan ilmastonmuutoksen vaikutuksista on tiedetty jo kauan ja nyt ilmastonmuutos on kaikkien tietoisuudessa. Nykykulttuurin ja ilmastonmuutoksen tutkimuksessa ajankohtaisia teemoja ovat tällä hetkellä esimerkiksi ympäristöarkeologia, jossa on kysymys ihmisen ja luonnon välisestä suhteesta, muuttoliikkeistä ja laajemmin ilmastonmuutoksen vaikutuksista poliittis-taloudellisiin ja sosio-kulttuurisiin kysymyksiin globaalisti.

Kuitenkaan nämä olemassaolomme ehtoja määrittävät tutkimustulokset, niistä tehdyt tulkinnat ja pyrkimyksemme ymmärtää näitä ilmiöitä eivät useinkaan ylitä uutiskynnystä ennen kriittistä tapahtumistaan. Anna Roosvallin mukaan media uutisoi ilmastonmuutoksesta valikoidusti. Vasta äskettäin on alettu kiinnittää huomiota ilmastoon esimerkiksi matkailun ja talouden uutisoinnissa. Mediassa on ihailtu ja kritisoitu Greta Thunbergin ”How dare you” -kommentteja ja poliitikkojen arvostelua retoriikasta ilman tekoja ilmastonmuutoksessa. Kritiikki on kohdistunut itse Thunbergin henkilöön työttölynä ja poikkeavaksi määriteltynä Asperger-nuorena. Thunbergiin kohdistuneessa kritiikissä on annettu ymmärtää, että koulutyttö, jolla on Aspergerin oireyhtymä, ei olisi jotenkin pätevä tai kelvollinen esittämään ilmastokritiikkiä ja että hän olisikin manipuloinnin uhri. Kuitenkin tiedämme, että useilla tieteen tekijöillä ja taiteilijoilla on todettu Asperger. Kuitenkin Asperger tai jokin muu lääketieteellisesti määrittävä poikkeavuus useammin rajoittaa kuin edistää tällaisten henkilöiden pyrkimyksiä.

Mitä nämä edellä esittämäni ilmiöt voisivat tarkoittaa kulttuurintutkimuksen kannalta? Ainakin sitä ne tarkoittavat, että luonnon ilmiöistä on tullut kulttuurin ilmiöitä, joiden keskeinen avainsana on muutos. Näin ollen luonnon ja kulttuurin välillä ei ole enää vastakkainasettelua, joka erottaisi modernin ihmisen luontosuhteesta, vaan luontosuhde määrittyy yhä uudelleen paikallisesti ja koko maapallon mittakaavassa viimeistään yhteiskunnallisten uhkien tapahtuessa ja etsittäessä ratkaisuja muuttuvissa tilanteissa.

Näissä mietteissä jätän tämän yksittäisen Kulttuurintutkimus-lehden päätoimittajuuden uusille ja osaaville päätoimittajille, Juhana Venäläiselle ja Hanna Kuuselalle. Olen vakuuttunut, että Kulttuurintutkimus jatkaa edelleen epätavanomaisia näkökulmia ja uusia avauksia kertovien tieteellisten tekstien julkaisemista. Kiitos kaikille!